

Liite 3

Taulukko 5. Potilaan itse antamien näytteiden teknisiä laatuvaatimuksia

Näyte- tyyppi	Laatuvaatimus	Suositus
Virtsanäyte	Rakkovirtsan kontaminoitumista ihon ja ulkoisten sukuelinten bakteereilla on vältettävä, jotta rakon bakteerit saataisiin esille tutkimuksessa.	Potilas antaa keskisuihkunäytteen . Sen antamiseen on olemassa kuvallisia ohjeita ja ohjausvideota. ¹
	Virtsan bakteeriviljelyissä pyritään rakossa väkevöityneeseen näytteeseen, ellei rakkoärsytys tai muu oireisto sitä estä, jotta viljelyn herkkyys olisi maksimaalinen.	Jos on valittavissa, pyritään aamuvirtsanäytteeseen, joka on seissyt rakossa vähintään 4 tuntia. ² Päivystysnäytteen lyhyt rakko aika ilmoitetaan, jotta bakteeriviljelyn positiivisuutta tulkittaisiin pitoisuudesta E3 pesäkettä/ml alkaen primaaripatogeenien osalta eikä vasta E4-E5 pesäkettä/ml pitoisuudesta. ²
	Virtsan klamydiatutkimuksissa pyritään virtsaputkesta saatavaan näytteeseen.	Potilas antaa alkusuihkunäytteen sovittuun näyteastiaan.
	Virtsan bakteerit kasvavat huoneenlämmössä. Näytteen pilaantuminen riippuu lämpötilasta, ajasta ja säilöntäaineista.	Näyte annetaan laboratorion näytepurkkiin ja siirretään sovittuihin säilöntäaineputkiin. Todellinen näytteenottoaika kirjataan kotona ja tarkistetaan näytettä vastaanotettaessa potilaalta.
	Kemiallisia tutkimuksia varten on tarkistettava näytteen tutkimiskelpoisuus vastaanottolanteessa.	Tavallisimpien tutkimusten näyteastiat, säilöntäaineet sekä keräystavat sovitaan laboratorion kanssa ja ohjataan potilaalle. ^{3,4}
	Huumausaineiden tutkimuksissa potilaan toimien valvonta voi olla välttämätöntä.	Potilas antaa virtsanäytteensä valvottuna. Näytteen kuljettamisesta ja tutkimisesta sovitaan laboratorion kanssa, kun on kyse sosiaaioikeudellisista tapauksista (työsuhde, lastensuojelu tai muu juridinen syy).
	Solututkimukset vaativat tuoreinäytteitä ja säilöntäaineita.	Virtsan solujen tutkimuksiin tarkoitetut näytteet siirretään jo kotona sovittuihin säilöntäaineputkiin. Syöpäsolujen tutkimiseksi kannattaa ottaa aamun toinen virtsanäyte tai antaa virtsanäyte hoitoyksikössä.
Uloste-näyte	Ulosteen bakteeriviljelyissä otetaan näyte ulosteen pinnalta.	Ulostenäyte otetaan kuivalta kerta-alustalta tai astiasta välttäen ulkopuolisten nesteiden, kuten veden tai virtsan kontaminaatiota.
	Ulosteen kemiallisissa määrityksissä liiallinen näytemäärä voi pilata tutkimuksen.	Piilevän veren (hemoglobiinin) osoittamiseksi tai kalprotektiinin määritykseen otetaan vain laboratorion ohjaama näytemäärä erillisellä näytetikulla omaan säilytys- ja kuljetusastiaansa.
Yskös-näyte	Näyte sisältää sylkeä mahdollisimman vähän ja edustaa keuhkoputkien limaa.	Yskösnäytteen antaminen ohjataan keskustellen tai seuraamalla näytteen antamista. Pelkkä kirjallinen ohje toistetusta näytteestä ei riitä.

Lähteet

1. Kouri T, Fogazzi G, Gant V, Hallander H, Hofmann W, Guder WG. 2000. European Urinalysis Guidelines. *Scandinavian Journal of Clinical and Laboratory Investigation* 60 (suppl 310), 1–96. doi.org/10.1080/00365513.2000.12056993
2. Virtsatieinfektiot. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Nefrologiyhdistys ry:n, Kliiniset mikrobiologit ry:n, Suomen Infektiolääkärit ry:n, Suomen Kliinisen Kemian Erikoislääkäriyhdistys ry:n, Suomen Lastenlääkäriyhdistys ry:n, Suomen Urologiyhdistyksen ja Suomen yleislääketieteen yhdistys ry:n asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2020. (viitattu 14.06.2021) Saatavilla: www.kaypahoito.fi.
3. Tormo C, Lumbreras B, Santos A, Romero L, Conca M. 2009. Strategies for improving the collection of 24-hour urine for analysis in the clinical laboratory: redesigned instructions, opinion surveys, and application of reference change value to micturition. *Archives of Pathology & Laboratory Medicine* 133(12), 1954–1960.
4. Delanghe J, Speeckaert M. 2014. Preanalytical requirements of urinalysis. *Biochimica Medica* 24(1), 89–104.